



# TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi  
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 4, Sayı: 11, Haziran 2017, s. 246-255

Tuğba TAŐDEMİR<sup>1</sup>

## REENKARNASYON İNANCI

### Özet

Bu çalışmada, çok eski zamanlardan beri farklı coğrafiyalarda varlığını sürdüren Reenkarnasyon inancı çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Bu çerçevede özellikle reenkarnasyona benzeyen tenasüh inancı da değerlendirilmekte ve her iki inanç arasındaki iliŐki sadece kavramsal tanımlama ya da fenomenolojik açıdan değil aynı zamanda mukayeseye tabi tutulmak suretiyle aktarılmaktadır. Bunun yanı sıra reenkarnasyon konusunda yapılan çalışmalar ile yaŐandığı iddia edilen olaylar özelinde; inana dair psiŐik meseleler, özellikle de hipnoz ve rüyalar ele alınarak analiz edilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** reenkarnasyon, tenasüh, hipnoz, rüyalar.

## THE BELIEF OF REINCARNATION

### Abstract

In this study, the belief of reincarnation which has existed in different places since ancient times has been dealt with from many aspects. In this context, especially the belief of tansukh which is similar to reincarnation has been reviewed, and the relationship between reincarnation and tansukh beliefs has been discussed by means of not only conceptual meaning or in a phenomenological way but also analogy. Besides, studies conducted regarding reincarnation and events which have been taken place in particular, psychic matters as to belief have been analyzed by dealing with especially hynosis and dreams.

**Key Words:** reincarnation, tansukh, hynosis. dreams.

---

<sup>1</sup> ArŐ. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri /Din Psikolojisi.,  
tu.el@windowslive.com

## GİRİŞ

Dünyada en eski çağlardan itibaren, insanların öldükten sonra, ruhlarının başka bedenlere geçeceğine inanılmaktadır. Örneğin, Mısırlılardan ve Antik Yunanlılardan geldiği belirtilen metempsişik inancında ruh tekti, ancak kusursuzluğa varabilmek için değişik safhalardan (kimine göre değişik yaşam boyutlarından) geçip arınması gerekirdi. Arınmaya varıncaya kadar da, bir ceza olarak değilse bir ödülleme olarak, değişik bedenlerden (ister insan, ister hayvan bedenlerinden) geçirdi.<sup>2</sup>

Tek olan ruhun değişik bedenlerden geçmesi, Batı tarihinde ilk defa Yunan filozofları tarafından ortaya atılmış olan ruh göçü<sup>3</sup> kavramıyla ifade edilmektedir. Bu kavram, “*sürekli olarak tekrar doğmak*” anlamında kullanılmıştır.<sup>4</sup> Hayata yeniden geliş inancı ise ilk kez Fransız Fizikçi ve yazar Allan Kardec(1804-1869) tarafından sistemli bir hale getirilmiş ve adına “*tekrar ete girme*” anlamında “*reenkarnasyon*”<sup>5</sup> denilmiştir.

Bununla birlikte ülkemizde reenkarnasyon fazla bilinmemektedir ve tekrar doğuş inancına karşılık olarak *tenasüh* kullanılmaktadır. Reenkarnasyon ve tenasüh inancında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da vardır. Zira, tekrar tekrar bedenlenmenin olması ile ahiret inancı ve Tanrı'nın etkinliğinin olmaması benzerliklerini, ruhun geçtiği formlar, dünyaya geliş sebebi ve tekamül sürecindeki gerileme farklılıklarını oluşturmaktadır.

Tartışmalı ve merak uyandıran bir konu olan reenkarnasyon ile ilgili Türkiye’de ve Batı’da, Ruh ve Madde Derneği’nin faaliyetleri ile Prof. Ian Stevenson’un akademik çalışmaları ve eserleri gibi çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Gerek akademik çalışmalarda gerekse eserlerde reenkarnasyonun ispatında hipnozun ve rüyaların öne çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Bu noktada, hipnozun işleyişi ve rüyaların nasıl değerlendirildiği ile ilgili bilgilerin analiz edildiği bu araştırma, hipnozun ve rüyaların reenkarnasyonun ispatı konusunda objektif ve bilimsel verilere dayalı olup olmadıklarının açıklığa kavuşturulmasına yardımcı olacaktır.

### 1. Reenkarnasyon İnanıcı ve Anlamı

Reenkarnasyonun kelime anlamı “enkarne” yani ete kemiğe bürünüp dirilme ve “re” yani geri, geri alma, geri gelme, tekrar anlamlarına gelen kelime ile birleştirilmiş ve tekrar dirilip geri gelme şeklini almıştır. Buna göre tanımı, bir insanın ruhu ve bedeniyle başka bir şekle bürünerek tekrar doğması ve dünyaya geri dönmesi veya geri gelmesidir.<sup>6</sup>

Bu noktada, reenkarnasyon kelimesi ile anlatılmak istenen ölüm sonrasında ruhun, dünyaya yalnızca insan bedeninde gelecek olmasıdır. Nitekim, insanın aslının ruh olduğu varsayımına dayanan reenkarnasyon inancının esası ruhun başka bedenlere girerek ölümden sonra bir başka bedende varlığını sürdürmesidir. Dilimizde bu kelimenin karşılığı olarak yeniden doğuş/tekrar doğuş veya ruh göçü/ sıçraması terimleri kullanılmaktadır. Türkçesi ruh göçü demek olan reenkarnasyon kelimesinin Arapçası tenasüh olmakla birlikte ruhların ölüm

<sup>2</sup> Arif Arslan, *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon (İnceleme-Araştırma)*, İstanbul: Nesil Yayınları, 2008, s.10.

<sup>3</sup> Hamdi Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2011, s.93.

<sup>4</sup> Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, s.93.

<sup>5</sup> Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, s.93.

<sup>6</sup> Arslan, *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon*, s.23.

sonrasında, önceki bedenlerinden başka bedenlere göç etmesi anlamını tenasahatil-ervah<sup>7</sup> kelimesi karşılamaktadır.

Ruh göçünü ifade eden Latince kökenli İngilizce terimlerden reenkarasyon ile aynı anlamı paylaşmada en başta fiziksel veya ruhsal yeniden doğuş anlamlarına gelen ‘regeneration’ ve ‘rebirth’ kelimeleri gelmektedir.<sup>8</sup> Almanca, İngilizce ve Fransızca’da ‘‘palingenesis’’ veya ‘‘palingenesis’’ kelimeleri ölümden sonra yeniden doğuş, yeniden oluş anlamlarına gelir.<sup>9</sup>

Sanskritçe’de, tekrar doğuş ile dünyaya tekrar gelme döngüsü anlamına gelen<sup>10</sup> *samsara*, Hint din felsefesinde reenkarasyon ile aynı anlamda kullanılır<sup>11</sup> Süryanicede ruhun bir bedenden başka bir bedene geçmesini ifade etmek için ‘‘taspikha veya taspikha denafshatha’’ kelimeleri kullanılmaktadır. Yahudi metinlerde ise ruh göçünü ifade için sodha-ibbur veya gilgul terimleri kullanılmıştır.<sup>12</sup>

### **1.1.Tenasüh İnancı ve Anlamı**

Tenasüh kelimesi, Arapça n-s-h kökünden türemiştir. Baloğlu, eserinde neseha’nın sözlükte (onu) izale etti’, ‘ hükmünü ortadan kaldırdı’, ‘bir şeyi onun yerine ikame etti’, ‘bir yerden bir başka yere nakletti’, ‘bir şeyi başka bir şeyle değiştirdi’ anlamlarına ve bu kelimenin mastarı olan nesh kavramının, ‘herhangi bir şeyin onu takip eden başka bir şeyle örtülmesi ve böylelikle gözden kaybolması’ anlamına geldiğini<sup>13</sup> dile getirmektedir. Terim anlamı ise ruhun, yalnızca insan bedenine değil canlı cansız her türlü maddeye intikalidir.

Bu noktada, tenasüh; ruhun insandan hayvana veya hayvandan insana, bir başka ifade ile ölünün ruhunun eski bedeni bırakıp başka bir bedene geçmesini ifade eden inanıştır.<sup>14</sup> Zira, Arslan, eserinde tenasühe inananların ruhların bütün bir varlık âlemini içine alacak şekilde göç etme mecburiyeti olduğuna inandığından bahsetmektedir. Onlara göre, bir bölük ruh, insanların bedenlerinden hayvanlara, onlardan bitkilere, cansızlara ve madenlere girip çıkarlar. Böyle karalardan denizlere, denizlerden karalara bitip tükenmek bilmeyen cebri bir sevkîyat ile beden değiştirmeye devam eder dururlar.<sup>15</sup>

Tenasüh inancı ölünün ruhunun sayısız insan veya hayvan bedenlerine, canlı ve cansız tüm varlıklara geçmesi açısından genel bir tanımlı içerdiği için ölünün ruhunun geçmiş olduğu varlıklara göre farklı şekillerde adlandırılmıştır. Buna göre, ruhun bir insan bedeninden diğerine geçmesine ‘nesh’, hayvan bedenine geçmesine ‘mesh’, bitkiye geçmesine ‘resh’ cansız maddelere geçmesine ise ‘fesh’ denir.<sup>16</sup>

Bütün bu safhaların her birinin ifade ettiği ortak anlamın ruhun tek bir hayat süresinde tekamülünü gerçekleştirmediği için, devamlı surette bedenlenmeden kurtulamaması ve

<sup>7</sup> Adnan Bülent Baloğlu, *İslama Göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, Ankara: Avrasya Yayınları., 2001, s.26.

<sup>8</sup> Galimbek Sharivkhan, ‘‘Kuran’da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon’’,(*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,2010),s.37.

<sup>9</sup> Sharivkhan, ‘‘Kuran’da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon’’ s.38.

<sup>10</sup> Sharivkhan, ‘‘Kuran’da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon’’ s.38.

<sup>11</sup> Metin Yasa, ‘‘Reenkarnasyon Beşeri Ruhun Ölümsüzlük Arzusunu Tatmin Eder mi?’’, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.9,( 1997),ss. 239- 246.

<sup>12</sup> Vahdi Boydaş , ‘‘Ruh Göçü(Reenkarnasyon)’’, *Diyanet İlmî Dergi*, s.2(1995),ss.33-44.

<sup>13</sup> Baloğlu, *İslama Göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, s.26.

<sup>14</sup> Boydaş , ‘‘Ruh Göçü(Reenkarnasyon)’’, s.2.

<sup>15</sup> Arslan, *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon*, s.24.

<sup>16</sup> Mustafa Ünverdi, ‘‘İslam’da Ahiret İnancı ve Reenkarnasyon’’, (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), s.85.

sonuçta, İslam inancındaki cehennem azabı anlayışına karşılık gelen cezasını, ya insan bedeninde ya da aşağı derecedeki cisimlerde yeniden bedenlenmek suretiyle çekmesi olduğu belirtilir. Ceza niteliğindeki bu bedenlenmeler, ruhun olgunlaşması gerçekleşinceye kadar devam eder.<sup>17</sup>

### **1.3. Tenasüh ve Reenkarnasyon İnanıcı Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar**

Her ikisi de ruhların beden değiştirerek dünyaya tekrar tekrar gelmeleri anlamını taşıdıklarından içerdikleri genel anlam itibarıyla aynıdır. Her ikisinde de ahiret inancı yoktur zira hem reenkarnasyon hem de tenasüh inancında her şey bu dünyada gerçekleşmektedir. Bu nedenle, bu inancın müntesipleri ahiretin temel unsurları olan cennet ve cehennem bu dünyada olduğuna inanmaktadır.<sup>18</sup>

Her iki inançta da varlık dünyaya her gelişinde geçmiş hayatlarının toplu ürünü olan bir durumla karşılaşır. Bu toplu ürün varlığın kendi faaliyetlerinin bir sonucu olarak meydana gelmiştir. Kendisi kör bir kaderin mahkumu değildir. Varlık, kendi özel kaderini bizzat kendisi meydana getirir.<sup>19</sup> Ve tekrar doğan varlık böylece artık o maddesel ortamda (örneğin dünyada) doğmayacak bir liyakate ulaşıncaya kadar bedenlere girer ve çıkar.<sup>20</sup>

Dolayısıyla, insanın dünyaya tekrar nasıl geleceğini belirleyen şey, kişinin bir önceki hayatında yaptıkları olduğundan Tanrı'nın affediciliği ya da etkinliğinin olmadığına inanılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Tanrı'nın kişinin yaşamı üzerinde herhangi bir belirleyiciliği yoktur.

Tenasüh ve reenkarnasyon'un benzerliklerine rağmen farklılıkları olduğu da bilinmektedir. İlk farklılık, tenasühte ölüm sonrasında ruhun bir insan bedeninden tüm canlı ve cansız varlıklara geçişi ön görülürken reenkarnasyonda ruhun sadece insan bedenine geçişinin öngörülmesidir. İkinci bir farklılık ise tekamül ile ilgilidir.

Tenasüh'te dünyaya geliş sebebinin ceza ve mükafat olduğu düşünülürken reenkarnasyon'da sebebin ruhun olgunlaşması olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, tenasühte ceza ve mükafat esasına göre bir geliş-gidiş söz konusu iken reenkarnasyonda ruhların dünyaya tekamül için tekrar gelmeleri söz konusudur.

İslam'da cehennem azabı ile ifadesini bulan ceza, tenasühte insandan aşağı derecelerden birisinde tekrar dünyaya gelmekle ifade edilir.<sup>21</sup> Diğer bir ifadeyle, eğer iyi bir insan değilse, dünyaya tekrar gelişinde, özürlü olarak da gelebilir, bir hayvan olarak da gelebilir.<sup>22</sup> Dolayısıyla, tekamül sürecinde bir gerileme söz konusudur, tekrar doğmak bir kefarete veya cezadır ve bunlar cennet ve cehennem kavramlarını karşılamaktadır.

Reenkarnasyonda ise ölünün ruhu yalnızca insan bedenine geçiş yaptığından tenasüh inancında olduğu gibi tekamül sürecinde bir gerileme olmaz. Zira, tekrar doğuş sebebi ruhun tekamül sürecini tamamlayarak olgunlaşması olduğundan tekrar doğmak bir kefarete ve ceza değildir.

<sup>17</sup> Baloğlu, *İslama Göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, s.27.

<sup>18</sup> Ünverdi, "İslam'da Ahiret İnanıcı ve Reenkarnasyon", s.291.

<sup>19</sup> Arslan, *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon*, s.27.

<sup>20</sup> Arslan, *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon*, s.27.

<sup>21</sup> Ünverdi, "İslam'da Ahiret İnanıcı ve Reenkarnasyon", s.85.

<sup>22</sup> Mustafa Ünverdi, "Kuranda Ahiret İnanıcı Bağlamında Adana ve Hatay Bölgesindeki Tenasüh ve Reenkarnasyon İnançlarının Değerlendirilmesi", *Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4:2(2004),s.290.

Reenkarnasyon inancında ruhun tekamül süreci ile ilgili Dr.Michael Newton'un eserinde vaka 14 olarak adlandırdığı çalışmada, bir önceki hayatında adının Elizabeth olduğunu söyleyen bir kişinin kocası Stanley tarafından terkedilmesi ve kalan ömrünü yalnız geçirmesi konu edilmektedir. Elizabeth adlı kadın bir sonraki yaşamında adının Belinda olduğundan, sevgilisi Stuart'ı terk ettiğinden bahsetmekte ve sevgilisi Stuart'ın ruhunun önceki yaşamındaki Stanley olduğunu söylemektedir.

Newton, bu vakayı, Elizabeth ve Stanley'in ruhlarının bugün Belinda ve Stuart olarak rollerini gönüllü biçimde üstlendiği ve Stuart'ın, Elizabeth'e yaşatmış olduklarının getirdiği duygusal acıyı hissetmesi gerektiği<sup>23</sup> şeklinde yorumlamıştır. Dolayısıyla, reenkarnasyon inancında ruhun yalnızca insan bedenine geçmesi, başka bir ifadeyle, tenasüh inancındaki gibi hayvan bedeninde ya da diğer varlıklarda tekrar doğmayacağı kabulü, ceza-mükafat'ın olmadığı görüşünü desteklememektedir. Açıktır ki, reenkarnasyon inancı gizli bir ceza ve mükafat temeline dayalıdır.

## **2. Batıda ve Türkiye'de Reenkarnasyon Çalışmaları**

Reenkarnasyon tartışmaları hem Batı'da hem de Türkiye'de uzun süreden beri devam etmektedir. Reenkarnasyon'un olduğunu iddia eden kişiler ve dernekler, dergiler yayınlamakta kitaplar kaleme almakta ve dernek bünyesinde çeşitli araştırmalar yaparak bilgilendirme amacıyla seminerler düzenlemektedir.

Reenkarnasyonla ilgili ilk çalışmalar Virginia Üniversitesi'nden Prof. Ian Stevenson tarafından yürütülmüştür.<sup>24</sup> Kanadalı psikiyatrist Stevenson'un 40 yılını, geçmiş yaşamlarını hatırlıyor gibi görünen çocukları incelemeye adanmış, her vakada çocukların raporlarını metotlu olarak belgeleyerek çocukların anlattıkları ile ölen kişilere ait olguların paralellik göstermekte olduğunu gösterdiği ve yardımcılarıyla bilimsel anlamda son derece titiz bir şekilde incelediği bu vakalarda, geçmiş yaşamlarını hatırladıklarını söyleyen bütün çocukların iddialarının araştırıldığı ve doğrulandığı belirtilmektedir.<sup>25</sup>

“Reenkarnasyon Olayı Örnekleri” adlı dört ciltten oluşan kitabının 1975'te yayımlanan birinci cildi ‘Hindistan’dan 10 Vaka’ ve 1978’de yayımlanan ikinci cildi de ‘Sri Lanka’dan 10 Vaka’ adındadır. Serinin 1980’de yayımlanan üçüncü cildi ‘Türkiye ve Lübnan’dan 12 Vaka’ ve 1983’te yayımlanan dördüncü cildi ise ‘Tayland ve Burma’dan 12 Vaka’ adını taşımaktadır.<sup>26</sup>

İlk incelemelerini daha ziyade, reenkarnasyon inancının yoğun olduğu ülkelerde yaptığı için eleştiri alan Stevenson'un incelemelerini Batılı ülkelerde de yaptığı ve Avrupa’da incelediği bu tür reenkarnasyon vakaları üzerine bir kitap yayımladığı (Stevenson,Ian (2003), European Cases of the Reincarnation Type)<sup>27</sup> bilinmektedir. Son çalışması olan bu eserinde, Avrupa’nın çeşitli yerlerinden derlenen 6 reenkarnasyon vakasına yer verir.<sup>28</sup>

<sup>23</sup> Michael Newton, *Ruhların Kaderi Hayatlar Arasındaki Hayat Hakkında Yeni Vaka İncelemeleri*, Sezer Soner (çev.), İstanbul: Ege Meta Yayınları,2004,s.91.

<sup>24</sup>Ali Bezin, “Hatay’da Reenkarnasyon Memoratları”, (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s.5.

<sup>25</sup> Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, s.100.

<sup>26</sup> Bezin, “Hatay’da Reenkarnasyon Memoratları”, s.11.

<sup>27</sup> Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, s.101.

<sup>28</sup> Bezin, “Hatay’da Reenkarnasyon Memoratları”, s.11.

Stevenson'un reenkarnasyon araştırmalarındaki vakaların çokluğu, araştırmaların üniversitelerde gerçekleştirilmiş olması, ilgili uzman dergilerde bilimsel tartışmalara konu olması, başka üniversiteler tarafından da benzer sonuçlara varılmış olması, araştırmalarda maddi çıkar gözetilmemiş olması ve araştırma tekniklerindeki titizlik<sup>29</sup>, reenkarnasyonun bilimsel temellere dayandığı iddiasına neden olmuştur.

Ian Stevenson haricinde bir metafizikçi olan Ted Andrews da reenkarnasyon ile ilgili çalışmalar yapmış, 'Reenkarnasyon Yeniden Doğanlar ' adlı eserinde reenkarnasyonu anlamlandırmak ve reenkarnasyonun nasıl hatırlanacağına dair kullanılabilecek yöntemler hakkında bilgiler<sup>30</sup> vermiştir.

Bir kısmı (Batı'dan) tercüme bir kısmı ise şahıslara özgü kitaplar ile verilen seminerler göz önüne alındığında reenkarnasyonun Batıda olduğu gibi Türkiye'de de merak uyandıran bir konu olarak gündemi meşgul ettiği görölmektedir. Bu noktada, ölkemizde reenkarnasyon'dan ilk kez bahseden kişi Bedri Ruhselman'dır.

Ruh ve Kainat adlı eserinde ilk defa reenkarnasyondan bahsetmiş, dünyanın çeşitli ölkeleriyle Türkiye'nin Doğu Akdeniz bölgesinden hipnoz yoluyla aktarılan deneyimlerle, duyduğu ya da şahsen tanık olduğu bazı kısa reenkarnasyon hikayelerine yer vererek düşüncelerini desteklemeye çalışmış ve reenkarnasyonun tekamöl amaçlı olabileceğini, ne semavi dinler açısından ne de mantıksal olarak bir sakınca içermediğini ancak tarihsel süreçte bu fikrin yanlış anlaşılmasından dolayı bazı çevrelerin bu düşünceye karşı çıktığını belirtmiştir.<sup>31</sup>

Bedri Ruhselman yalnızca kitaplar kaleme almamıştır aynı zamanda 1950 yılında reenkarnasyonla ilgili faaliyetlerin sürdüröldüğü Metapsişik Tetkikler ve İlmi Araştırmalar Derneği adıyla bir dernek de kurmuştur. Bu derneğin BİLYAY (İnsanlığı Birleştiren Bilgiyi Yayma Vakfı) adıyla faaliyetlerini yaygınlaştırdığı söylenebilir.

### **3. Psişik Olaylar ve Reenkarnasyon**

#### **3.1.Hipnoz ve Reenkarnasyon İnancı**

Hipnoz, reenkarnasyon inancı olan kimseler açısından onun bilimsel bir temele dayandığını iddia etmelerinin nedenlerinden biridir. Bu noktada, hipnoz'un reenkarnasyonla başka bir ifade ile dünyaya tekrar gelmiş ruhların bir önceki hayatını hatırlayabilmesinde kullanılan yöntemlerden biri olduğu düşünölmektedir.

Hipnoz, psikanalizde kullanılan tekniklerden biri olduğu için psikanalize kısaca değinmek gerekmektedir. Psikanalitik teörinin ortaya koyduğu en önemli nokta, insanın bilincinde olmadığı bir zihinsel sürece (unconscious mental process) sahip olduğudur.<sup>32</sup> Dolayısıyla, psikanaliz öncelikle bilinçaltının kabulüne dayanmaktadır. Bilinçdişi ile kastedilen farkında olmadığımız anılar, düşünceler ya da bilgilerdir. Psikanaliz ise şuur altında bulunan bu anıların, düşüncelerin ya da bilgilerin bilinç alanına çıkarılması metodudur denilebilir.

Başka bir ifadeyle, psikanaliz, bilinçaltında var olan ve bu nedenle farkında olmadığımız fikirlerin veya bilgilerin bilince taşınmasını başka bir ifadeyle ortaya çıkarılmasını

<sup>29</sup> Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı(İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon)*, s.101.

<sup>30</sup> Bezgin, "Hatay'da Reenkarnasyon Memoratları", s.16.

<sup>31</sup> Bezgin, "Hatay'da Reenkarnasyon Memoratları", s.12.

<sup>32</sup> Ali Köse, *Freud ve Din*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2012, s.30.

amaçlamaktadır. Bu noktada, hipnoz aracılığıyla kişi bir önceki hayatını eğer birden fazla hayatı olmuşsa diğer hayatlarını da hatırlayabilecektir. Başka bir ifade ile kişilerin geçmiş yaşam hatıraları (past-life recall) ortaya çıkarılabilecektir.

O halde, hipnoz nedir ve nasıl gerçekleşmektedir? Bir tedavi amacıyla bilimsel alana ilk kez 1748’li yıllarda F.Anton Mesmer tarafından dahil edilen ve bilinç altına ulaşma noktasında kullanılan yöntemlerden birisi olan hipnoz bir kişide veya grupta, telkinler veya suni hareketler yoluyla meydana getirilen bir ruh halidir.<sup>33</sup>

Hipnoz aracılığıyla kişinin önceki hayatlarına götürülmesi, bir tür geçmişini yaşama veya hafızanın gerilere gitmesi anlamına gelen ekminezi olarak bilinmektedir. İddia edildiğine göre, otuz yaşlarındaki bir erkek hipnoza tabi tutulunca, kendisinin daha önceki hayatta eczacı bir Alman kadını olduğunu söylemiştir. Yine, daha önce hiç Almanca bilmeyen birisinin, o anda kendisiyle Almanca konuşulduğunda anladığı ve Almanca cevap verebildiği iddia edilmiştir.<sup>34</sup> Bu durum ise kişinin geçmiş hayatında bir Alman vatandaşı olarak yaşamış olması ile izah edilmiştir.<sup>35</sup>

Gerek o anın hatırlanması gerekse o anın yaşanması açısından bu durum kişinin bir önceki hayatının olması durumunda hatırlanması veya bir önceki hayatından bazı anıları tekrar şu anda yaşadığı anlamında düşünülmektedir. Her iki görüş de ruhun reenkarnasyon olmaması durumunda bu anı yaşanmadığı için hatırlanmasının veya bir önceki hayatına dair bazı anıları tekrar yaşamasının mümkün olmadığını ileri sürmektedir.

Dolayısıyla, reenkarnasyon inancı olan kimselere göre, hipnozla kişinin önceki hayat(lar)ında, kim(ler) olduğunu anlaması mümkün hale gelmektedir. Sovyet parapsikologları da reenkarnasyon hadisesinin trans halinde iken, esasen mevcut bir takım kabiliyetlerin geliştirilmesinden ibaret olduğunu, dışarıdan bir şey katılmadığını söylemektedirler.<sup>36</sup>

Hipnoz’un reenkarnasyon’un varlığını kanıtlamak için bilimsel bir yöntem olmadığı yönünde görüşler de bulunmaktadır. Gerek kişiler gerekse işleyişi bakımından hipnoz yanıltıcı sonuçlara neden olabilmektedir. Bu düşüncenin esası, hipnoz sırasında kişilerin uzmanın telkinine açık olmaları, yalnızca reenkarnasyona inanan ya da hipnoz öncesinde kendisine bu görüşlerin telkin edildiği kimselerin tekrar doğmuş olduklarını söylemeleri ve sahte anlardır.

Zira, hipnoz altında hipnotizörün telkinlerine koşulsuz uyma eğiliminde olan suje, sonradan kendisinin de inanacağı fantezi hatıralar anlatmaktadır. Deneysel psikoloji profesörlerinden Nicholas P.Spanos’un yaptığı bir araştırmada bu anlatılanların gerçek bir hatırlama olmaktan ziyade, ‘başkası imiş gibi davranma’ duygusunun ön plana çıktığı psikososyal inşa mahiyetinde olduğu ortaya konularak Vikingler’e dair geçmiş yaşam hatıralarında sujelerin kendilerini, -o çünkü öğrenilmiş resmi tarih bilgileriyle uyumlu olarak –hep boynuzlu miğfer ile tasvir

<sup>33</sup>Adil Maviş, *Telkin ve Hipnozla Öğrenme Teknikleri*, İstanbul, 2002, s.30’dan naklen ; Galimbek Sharivkhan, “Kuran’da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon”, ss.80-81.

<sup>34</sup> Baloğlu, *İslama Göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, s.176.

<sup>35</sup> Baloğlu, *İslama Göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, s.176.

<sup>36</sup> Celal Kırcı, “İslam Dinine Göre Reenkarnasyon”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.236,(1987), ss.223-242.

ettiklerinden bahsedilmiştir. Ancak daha sonra ortaya çıkan tarihi bulgular Viking denizcilerinin boynuzlu miğfer giymediğini, huni şeklinde dar bir kep giydiklerini ortaya koymuştur.<sup>37</sup>

Dolayısıyla, sujelerin kendilerini boynuzlu miğfer şeklinde tasvir ettiği bütün reenkarnasyon hatıralarının yanlış olduğu kanıtlanmıştır. Öte yandan, yapılan klinik araştırmalar, hipnozun sahte anılara(pseudomemory) neden olabileceğini göstermiştir. Buna göre, hipnoz altındaki kişi hipnotizörün yönlendirmelerinin yanı sıra sahte bilgi telkinini de kabul ettiği, daha sonra da bu bilgiyi gerçekmiş gibi anlatabildiği ve kişinin telkinleri yerine getirmek kaygısıyla hatırlayamadığı boşlukları hayal gücü ile doldurabildiği ifade edilmektedir.<sup>38</sup>

Örneğin, böyle bir şahsa, söz gelişi,1812 yılının 12 Haziran günü öğleyin saat 12:00'de ne yaptığını anlatması ısrarla söylendiğinde sizi mutlaka kırmayacak ve hayali bir hikaye uydurarak cevap verecektir.<sup>39</sup> Bu yalancı hatıra, o kişinin beynindeki hafıza devrelerine yerleşeceği için, tekrarlanan seanslarda da aynı bilgi alınacaktır.<sup>40</sup> Tamamen kişinin sınır dışı fantazyaları, dürtüleri ve kompleksleri doğrultusunda üretilen bu hikayelerin doğruluklarının tespiti çoğu zaman imkansız olmakla birlikte, seansı seyreden ve arayış içinde olan, inanmaya hazır şahıslar üzerinde büyük tesirler yapmaktadır.<sup>41</sup>

Sonuç olarak, hipnoz' reenkarnasyon inancı olanlar açısından bu inancı destekleyen bilimsel bir metot olarak kabul edilirken karşıt görüşte olanlar açısından bilimsel bir metot olarak kabul edilemeyeceği düşüncesi, kontrolün hipnotizöre bırakılması ile kişinin gerçeklik algısının zayıflaması ve telkinlerle birlikte sahte anıların ortaya çıkabilecek olmasından kaynaklanmaktadır.

### 3.2. Rüya ve Reenkarnasyon İnancı

Freud'a göre, herhangi bir rüya, konusunu meydana getiren verilerin tamamını şu veya bu şekilde gerçek hayattan alır. Yani bu veriler bilinçaltında kaybolmayarak rüyada yeniden türemiş veya hatırlanmıştır; en azından bu kadarını hiç tartışmadan bir gerçek olarak kabul edebiliriz.<sup>42</sup> Dolayısıyla, ona göre rüyalar, günün artığı (hastanın bilinçdışı zihnini uyaran bir önceki günün olayları) olarak adlandırdığı durumlardan kaynaklanmaktadır.<sup>43</sup>

Rüyalar arzuları yerine getirme düzeneği ve bir yaşam olayıyla ilgili kaygının üstesinden gelme biçimi olarak işlev görebildiğinden<sup>44</sup> rüyalarda görülenler ya bastırılmış istek veya duygularla ya da yaşadığımız olaylarla ilgilidir. Reenkarnasyon inancı olan kimseler, bahsi geçen günlük hayatla ilgili rüyaların dışında kalan, bir anlam veremediğimiz rüyaların kişinin önceki hayatından izler taşıdığı gerekçesiyle reenkarnasyon açısından kanıt olabileceğini ileri sürmektedir.

Zira, ruhun her gelişmeyi kaydettiği dikkate alınırsa geçmiş hayatlarımıza dair ruhlarımızda bir çok tecrübenin yüklü olduğu sonucuna ulaşırız. Bazen anlamsız sandığımız rüyalarımız aslında

<sup>37</sup> Mehmet Buğlen, "İslam Dini Açısından Tenasüh ve Reenkarnasyon", *M.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, ss.80-81 (2011), ss.63-92.

<sup>38</sup> Buğlen, "İslam Dini Açısından Tenasüh ve Reenkarnasyon", s.81.

<sup>39</sup> Ünverdi, "İslam'da Ahiret İnancı ve Reenkarnasyon", s.122.

<sup>40</sup> Ünverdi, "İslam'da Ahiret İnancı ve Reenkarnasyon", s.122.

<sup>41</sup> Ünverdi, "İslam'da Ahiret İnancı ve Reenkarnasyon", s.122.

<sup>42</sup> Sigmund Freud, *Rüyaların Yorumu 1*, İhsan Kırımlı (çev.), İstanbul: Sayfa Yayınları, 2012, s.16.

<sup>43</sup> Dilek Çimen, "Rüyalar, Duygudurum ve Sorunlarla Baş etme Stratejileri", (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007), s.13.

<sup>44</sup> Çimen, "Rüyalar, Duygudurum ve Sorunlarla Baş etme Stratejileri", s.13.



geçmiş hayatımızla ilişkili izler taşımaktadır. Ama biz bu durumu anlayamayız.<sup>45</sup> Bu noktada, rüyaları reenkarnasyon açısından bilimsel bir kanıt olarak kabul eden görüşlerin yanı sıra hipnoz konusunda olduğu gibi bilimsel bir kanıt olmadığına dair karşıt görüşler de mevcuttur.

İlki, Sigmund Freud'un rüya üzerinde yorum yaparken, insanın görmüş olduğu rüyalarda çocukluk döneminde veya daha sonraki dönemlerde edinilen tecrübelerin, gerçekleştirilmeyen fantezilerin ve bastırılmış duyguların etkisi olduğunu kabul etmesi, ancak burada geçmiş hayatların silinememiş izlerinden bahsetmemiş olmasıdır.<sup>46</sup> Diğer bir neden ferdi alanla sınırlı olan rüyaların içeriği hakkında rüyayı gören kişi dışında kesin bir bilgiye ulaşılmamasının mümkün olmamasıdır.

Öte yandan, farklı bilimsel görüşler rüya hakkında bir fikir birliğine varamamakta ve rüyaları bütünüyle analiz edememektedir. Anlaşılacağı üzere, rüyalarda geçmiş hayatların silinememiş izlerinden bahsedilmemiş, ferdi alanla sınırlı ve rüya konusunda farklı bilimsel görüşlerin bir fikir birliğine varamamış olması, karşıt görüşte olanlar açısından rüyaların bilimsel bir metot olarak kabul edilemeyeceği düşüncesini beraberinde getirmektedir.

## SONUÇ

Reenkarnasyon inancı ile ilgili yapılan tanımlar etrafında düşündüğümüzde şu sonuçlarla karşılaşmaktayız: Farklı isimlerle tanımlanan reenkarnasyon, ölünün ruhunun tekrar tekrar başka bedenlerde yeniden doğması anlamına gelmesi nedeniyle ölüm ötesi ile ilgili bir cevap niteliği taşımaktadır. Ruhların tekamül için sonsuza kadar bir bedenden diğerine intikali söz konusu olduğundan her şey bu dünyada gerçekleşmektedir ve bu durumda ahiret inancının yerini dünya hayatının sonsuz olduğu düşüncesi almaktadır.

Reenkarnasyona benzer olarak tenasühte de tekrar doğuş düşüncesi benimsenmektedir ve bu dünyanın sonsuz olduğu inancı vardır. Farkları ise tenasüh inancında, ruhun ceza-mükafat ilkesi doğrultusunda canlı ve cansız tüm varlıklara geçişinin kabulünden kaynaklanmaktadır. Zira, reenkarnasyon inancında kabul gören düşünce, ruhun tekamül ilkesi doğrultusunda yalnızca insan bedenine geçiş yapmasıdır.

Bu noktada, Türkiye'de Bedri Ruhselman örneğinde olduğu gibi tenasüh'ten ziyade reenkarnasyonun varlığını kanıtlamak ve bilgilendirmek amacıyla çeşitli kitaplar yazılmış ve dernekler kurulmuştur. Batı'da ise bir psikiyatrist olan Ian Stevenson'un akademik çalışmalar yürütmüş olduğu ve bir metafizikçi olan Ted Andrews'un eserler kaleme aldığı görülmektedir.

Bir diğer konu da hipnoz'un ve rüyaların reenkarnasyon için (bilimsel) kanıtlar olabileceği görüşüdür. Örneğin, hipnoz esnasında bir kişinin daha önce bilmediği bir dili konuşup anlayabilmesi gibi hadiseler, reenkarnasyonun varlığına delil olarak gösterilmektedir. Rüyalar konusundaki yaklaşım ise anlamlandıramadığımız rüyaların ruhun önceki yaşantılarından taşıdığı izler olduğu düşüncesidir.

Hipnoz altındaki kişinin hipnotizörün telkinlerine açık olması ve önceki yaşamlarından bahsedebilmesi için reenkarnasyona inanmasının gerekliliği ile sahte anılar, hipnozun bilimsel bir kanıt veya metot olarak kabul edilip edilemeyeceğini tartışmalı bir hale getirmektedir. Rüyalar ise ferdi alanla sınırlı olduklarından kanıtlanabilir bir özellik taşımamaktadır.

<sup>45</sup> Sharivkhan, "Kuran'da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon", s.85.

<sup>46</sup> Sharivkhan, "Kuran'da Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon", s.86.

Dolayısıyla, bu durum hipnoz konusunda olduğu gibi rüyalar bilimsel bir kanıt mıdır değil midir tartışmasını beraberinde getirmektedir.

Denilebilir ki, reenkarnasyon'un varlığını kanıtlamak hususunda sadece reenkarne olduğunu iddia eden kişilerle ilgili yapılmış çalışmalar ve bu kişilerin ifadelerine dayanarak yazılmış kitaplar vardır. Dolayısıyla, bu çalışmalar, reenkarnasyonun var olduğu kabulüne dayalı olarak kaleme alınmışlardır. Bu nedenle, bilimsel olduğu ileri sürülen hipnoz ve rüyanın reenkarnasyon'un varlığını kanıtlamada derinlemesine araştırılması ve objektif, bilimsel bir yaklaşımın izlenmesi gerekmektedir.

#### **KAYNAKLAR**

- ARSLAN, A.(2008). *Çağdaş İnkarcılığın Eski Çağ Silahı Reenkarnasyon*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- BALOĞLU, A. B.(2001). *İslama Göre Tekrar Doğuş*. Ankara: Avrasya Yayınları.
- BEZGİN, A. (2011). *Hatay'da Reenkarnasyon Memoratları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- BOYDAŞ, V. (1995). Ruh Göçü(Reenkarnasyon). *Diyanet İlmî Dergi*, 31/2, 33-44.
- BUĞLEN, M. (2011). İslam Dini Açısından Tenasüh ve Reenkarnasyon. *M.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*,40/1, 63-92.
- ÇİMEN, D. (2007). *Rüyalar, Duygudurum ve Sorunlarla Baş Etme Stratejileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- FREUD, S. (2012). *Rüyaların Yorumu I* (İ. Kırımlı, çev.). İstanbul: Sayfa Yayınları.
- KALYONCU, H. (2011). *Ölümsüzlük İhtiyacı İntihar, Ötenazi ve Reenkarnasyon*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- KIRCA, C. (1987). İslam Dinine Göre Reenkarnasyon. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3, 223-242.
- KÖSE, A. (2012). *Freud ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- NEWTON, M. (2004). *Ruhların Kaderi Hayatlar Arasındaki Hayat Hakkında Yeni Vaka İncelemeleri* (S. Soner, çev.). İstanbul: Ege Meta Yayınları.
- PEKER, H. (2010). *Din Psikolojisi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- SHARİVKHAN, G. (2010). *Kuranda Ölüm Sonrası ve Reenkarnasyon*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ÜNVERDİ, M. (2004). Ahiret İnanıcı Bağlamında Adana ve Hatay Bölgesindeki Tenasüh ve Reenkarnasyon İnançlarının Değerlendirilmesi. *Ç.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/2, 290-291.
- ÜNVERDİ, M. (2003). *İslam'da Ahiret İnanıcı ve Reenkarnasyon*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- YASA, M. (1997). Reenkarnasyon Beşeri Ruhun Ölümsüzlük Arzusunu Tatmin Eder Mi?. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 239- 246.